

■ ■ ■ Flemming Rose trykket tolv halvgode tegninger. Det skal vi, etter mye om og men, takke ham for.

Den hvite Rose

BØKER
TORGRIM EGGEN

Flemming Rose
Taushetens Tyranni
CappelenDamm
Oversatt av Poul Henrik Poulsson
504 sider

Hvem hadde trodd at vi fremdeles skulle diskutere Jylland-Postens Muhammed-karikaturer seks år etter? Minst av alle Flemming Rose, redaktøren som bestilte og publiserte dem. Avgjørelsen endret hans eget liv radikalt, den endret livene til tegnerne han engasjerte (spesielt Kurt Westergaard), den endret noe i både Danmark og Norges forhold til land i Midtøsten.

Karikaturstriden er den viktigste enkelthendelsen i ytringsfrihetsdebatten siden fatwaet mot Rushdie i 1989. Flemming Roses egne synspunkter på striden er følgende interessante i seg selv; desto mer gledelig at han har tatt seg tid med fremstillingen og presenterer dem i en bok som er rene Kindereget: både selvbiografi, debattbok og lærebok i prinsipiell tenkning.

Jeg tviler på at Roses resonanement i september 2005 fylte hele 500 sider. Det har trolig funnet sted en kraftig etterrasjonalisering. Slike prosesser er personlige og opprivende.

Rose var en typisk dansk venstrehippie som av ulike årsaker befant seg i Sovjetunionen i begynnelsen av 1980-tallet. Han begynte å interessere seg for menneskerettighetsbevegelsen bak Jernteppet, deres tenkning og prinsipper, og innså at det var farlig og feil å «relativisere» menneskerettigheter. Ytrings-

STRID. Utgivelsen av Muhammed-karikaturene i Jyllands-Posten har endret livet til redaktør Flemming Rose og debatten om Midtøsten. Foto: Scanpix

friheten kan ikke tilsidesettes av ideologiske eller religiøse hensyn. Dette perspektivet var i beste fall uklart i våre vestlige analyser av «de andre» og deres samfunnsorden. Man betraktet de sovjetiske dissidentene som en trusel mot avspenningsdialogen. De ble ofret.

Andre argumenter henter han fra dansk presse i mellomkrigstiden, da nettopp karikaturløst materiale. Det tredje rike var tross alt et naboland – skulle det virkelig være tillatt å håne Herr Hitler på den respektløse måten? Forhindret det krig at man kneblet vitsetegnerne? Og snur man eksemplet på hodet – var det slik at Weimar-republikkens unnfallenhet åpnet for den antisemittiske propagandaden som gjorde Hitler-regimet og holocaust mulig? Nei, det forholdt seg nesten omvendt. Nazistene vokste på de endeløse rettssakene mot dem, og høstet sympati som kneblede ofre.

Det var ikke min mening å «hitte» karikaturstriden; det gjorde forfatteren selv. Men for å legge ut Roses hovedpoeng: Frykt er ikke det samme som respekt.

Når vi handler ut fra frykt – enten det var den velbegrunnede frykten for et kjernefysisk showdown under den kalde krigen, eller den like velbegrunnede frykten for represalier fra fanatiske islamister – forteller vi samtidig at de kritiske røstenes rettigheter er det ikke så nøye med. Det som teller er å redde sitt eget skinn.

Respekt for andres religiøsitet er noe annet. Det er å fortelle at din rett til fri religionsutøvelse er udiskutabel. Prisen du betaler for dette, er at dine religiøse dogmer er åpne for debatt og kritikk, og din tros symboler for satire og latterliggjøring. Noen annen måte å innrette seg på er ikke tenkelig i et demokratisk samfunn. Alternativet er fryktkulturen, det Rose har valgt å kalle «taushetens tyranni».

Smerten i det tolerante samfunnet er, ifølge Rose, at også slikt som holocaust-fornektelse må tåles. Å «tåle» en ytring er imidlertid ikke det samme som å ville forhindre at den blir tilbakevist, revet i filler, hånet og spottet. Toleranse må ikke forveksles med aksept.

Til dem som lurar: Det hadde vært absurd å utgi Roses bok uten å gjengi tegningene som forårsaket den. Jeg er ikke av den oppfatning at noen som helst har plikt til å publisere Muhammed-karikaturer, men hvis det er ett sted dette uten vansker kan forsvares, er det her. Jyllandspostens tegninger deler billedlegget med andre problematiske kunstverk (som Andres Serrano foran sin «Piss Christ») og en håndfull antisemittiske karikaturer både fra mellomkrigstiden og fra dagens arabiske verden. Med andre ord en form for visuell terrorbalanse.

Den som tross dette ikke kan motstå fristelsen til å få sine religiøse følelser krenket, får ta seg en tur i nærmeste bokhandel, finne Roses bok i hyllen (det blir neppe stabelsalg her) og slå opp på side 107. Greit å annonsere hvor på forhånd, så unngår vi krenkel-seskøer.

Alternativet kunne være, simpelthen, å skaffe seg et liv.

Torgrim Eggen er forfatter og skriver om bøker i Dagens Næringsliv.

Navn:
Birgitte Hegna
Alder: 55
Stilling:
Adm.dir.
Sisu Produkter

PÅ NATTBORDET

– Jeg er med i to forskjellige litteraturgrupper. Er jo blitt dame på 55 år, da blir det mye bøker og rødvin.

– Dette er kulturens krumtapp. Har gruppene forskjellige profiler?

– Jeg bor ett sted og jobber et annet, så jeg er med i en gruppe i Arendal med fem medlemmer, og en større en i Skedsmo, med tolv.

– Noen kriterier for hva dere leser?

– Haha, det er dårlig med kriterier. Vi har jo møtene på omgang hos hverandre, og da er det den som skal ha de andre neste gang som bestemmer. Det er en utfordring å få lest alt, men jeg kjøper mye og en del av bøkene er på lydbok, så da går det bra.

– Duggferske utgivelser eller stødige klassikere?

– Det er begge deler. Nylig leste vi Jens Bjørneboes biografi om Ragnhild Jølsen.

– Det var litt av et livsløp hun hadde.

– Ja, det var en bok mange av oss leste i syttenårsalderen. I kveld skal vi diskutere «Den glemte hagen» av Kate Morton, en ung, australsk forfatter. Jeg har hennes neste murstein her også, «En svunnen tid». På selve nattbordet har jeg litt lettere stoff, den siste om Harry Hole. Jeg har sans for Jo Nesbø, i tillegg jobber jeg i maskulint miljø og er nødt til å holde meg oppdatert. Jeg har pløyd meg gjennom alt av Camilla Läckberg, men liker kanskje mannlige krimforfattere bedre. Særlig Tom Kristensen, han er en tøffing. Jeg har lest alt av ham.

– Mange i denne spalte oppgir at de ikke får tid til å lese. Hva har du valgt vekk for å få det til?

– Det er ikke alltid jeg trenger, eller får, åtte timers sammenhengende søvn. Og så reiser jeg mye, firmaet importerer utstyr fra leverandører i ti forskjellige land, så det blir en god del tid på flyplasser. Og da må man ha med bok, enten i papirform eller som lydbok.

– Ungdomslesing?

– Særlig Sigrid Undset, jeg leste alt hun har skrevet i ungdommen. Og Vera Henriksen, «Jærtegn» og «Sølvkorset». Og så har jeg en dansk mor, særlig Martin Andersen Nexø gjorde inntrykk. Og også Selma Lagerlöf og Vilhelm Mobergs «Utvandrerne».

■ E-post: etterbors@dn.no Kontaktpersoner: Sarah Sørheim sarah.sorheim@dn.no og Espen Hauglid espen.hauglid@dn.no

■ DN betinger seg retten til å lagre og utgi alt stoff i elektronisk form, også gjennom samarbeidspartnere, og til å forkorte innlegg.

■ Bidrag som ikke er bestilt, honoreres ikke. **Hovedinnlegg/kronikk:** Maks 4000 tegn (cirka 700 ord). **Underinnlegg/replikk:** Maks 1000 tegn (cirka 200 ord).

Dagens Næringsliv

Sentralbord 22 00 10 00

Kundeservice 815 11 815

Annonse 22 00 10 75

Dagens Næringsliv
Christian Krohgs gate 16,
Postboks 1182 Sentrum,
0107 Oslo

REDAKSJONEN etter kl. 16.30

Desken: 22 00 13 30

EtterBørs: 22 00 10 05

Feature: 22 00 13 51

Finans/næringsliv: 22 00 13 64

Foto: 22 00 13 07

Livsstil: 22 00 13 73

Nyhetsjef: 24 10 14 30

Politikk/økonomi: 22 00 13 93

Utenriks: 22 00 13 65

REDAKSJONER UTENFOR OSLO

Kristiansand: 38 07 13 00

Stavanger: 51 85 81 11/13

Trondheim: 91 60 02 17

Tromsø: 77 66 56 65

REDAKSJONER UTENLANDS

Bangkok: +66 7622 5970

London: +44 20 8241 9494

New York: +1 917 544 3865

TELEFAKS OSLO

Abonnement: 22 00 10 60

Administrasjonen: 22 00 10 10

Annonse: 22 00 10 70

Løssalg: 22 00 10 30

Redaksjonen: 22 00 11 10

TELEFAKS UTENLANDS

Bangkok: +66 762 34580

TELEFAKS UTENFOR OSLO

Bergen: 55 31 65 92

Kristiansand: 38 07 08 30

Stavanger: 51 85 81 10

Trondheim: 73 80 89 02

Tromsø: 77 66 56 78

E-POST

annonse@dn.no

kundeservice@dn.no

redaksjonen@dn.no

www.dnavis.no